

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 14.juna 2021.godine
Br.ref.:AGJ 1806/21

PRESUDA

u

slučaju br. KI188/20

Podnosilac

“Suva Rechtsabteilung”

**Ocena ustavnosti presude Apelacionog suda Kosova Ae. br. 63/2019 od
15. oktobra 2020. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Gresa Caka-Nimani, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija, i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podnelo osiguravajuće društvo “*Suva Rechtsabteilung*”, sa sedištem u Lucernu, Švajcarska, koje zastupa ICS Assistance LL.C., preko Besnika Z. Nikqija, advokata iz Prištine (u daljem tekstu: podnosilac zahteva).

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava ustavnost presude [Ae. br. 63/2019] Apelacionog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Apelacioni sud) od 15. oktobra 2020. godine u vezi sa presudom [IV.EK. br. 535/2015] Odeljenja za privredne sporove Osnovnog suda u Prištini (u daljem tekstu: Osnovni sud) od 3. januara 2019. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporene presude Apelacionog suda, kojom su podnosiocu zahteva navodno povređena osnovna prava i slobode zagarantovane članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na stavu 4. člana 21. [Opšta načela] i stavovima 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. (Procesuiranje podnesaka) i 47. (Individualni zahtevi) Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32. (Podnošenje podnesaka i odgovora) Poslovnika o radu Suda (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Sudom

5. Dana 22. oktobra i 24. novembra 2020. godine, respektivno, Sud je poslao dopis Vrhovnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Vrhovni sud) u vezi sa određenim brojem slučajeva podnetih Sudu u kojima se osporavaju presude Vrhovnog suda u pogledu utvrđivanja zatezne kamate u slučajevima zahteva za naknadu štete na osnovu prava na subrogaciju kao rezultat saobraćajnih nezgoda izazvanih u Republici Kosovo. Razjašnjavajući da se dotičnim slučajevima pred Sudom, između ostalog, osporava podrivanje pravne sigurnosti, kao rezultat oprečnih odluka Vrhovnog suda u sličnim slučajevima, Sud je tražio objašnjenje o tome (i) da li je Vrhovni sud izdao principijelan stav po pitanju naknade štete i utvrđivanja zatezne kamate u vezi sa zahtevima u okviru prava na subrogaciju; i, ako to nije slučaj, (ii) da se Sud obavesti o praksi Vrhovnog suda, u kojim slučajevima se primenjuje član 382. (Zatezna kamata) Zakona br. 04/L-077 o obligacionim odnosima (u daljem tekstu: ZOO), a u kojim slučajevima se primenjuje stav 6. člana 26. (Postupak zahteva za naknadu štete) Zakona br. 04/L-018 o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti (u daljem tekstu: Zakon o obaveznom osiguranju).
6. Dana 1. decembra 2020. godine, Vrhovni sud je (i) razjasnio pred Sudom pitanja pokrenuta gore navedenim dopisom; i (ii) dostavio Sudu Pravno mišljenje o kamati Vrhovnog suda od 1. decembra 2020. godine (u daljem tekstu: Pravno mišljenje Vrhovnog suda).

7. Dana 23. decembra 2020. godine, podnosilac je podneo svoj zahtev Sudu.
8. Dana 30. decembra 2020. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Gresu Caka-Nimani za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Bajram Ljatifi (predsedavajući), Safet Hoxha i Radomir Laban.
9. Dana 13. januara 2021. godine, Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva. Istog dana, Sud je obavestio Apelacioni sud o registraciji zahteva i poslao mu njegovu kopiju.
10. Dana 23. februara 2021. godine, Sud je (i) obavestio Kosovski biro za osiguranje (u daljem tekstu: KBO) o registraciji zahteva i omogućio mu da, ako ih ima, dostavi svoje komentare Sudu.
11. Dana 4. marta 2021. godine, KBO je dostavio Sudu relevantne komentare.
12. Dana 28. aprila 2021. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca Grese Caka-Nimani i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o prihvatljivosti zahteva i oceni merituma.
13. Istog datuma, Sud je jednoglasno utvrdio da je zahtev prihvatljiv; ali je većinom utvrdio da nije došlo do povrede člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo u vezi sa članom 6 (1) (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima.
14. Istog datuma, sudija izvestilac, na osnovu stava (4) pravila 58 (Razmatranje i glasanje) Poslovnika, uzimajući u obzir da nije bila među sudijama koju su gore navedeni, tražila je od predsednice Suda da imenuje drugog sudiju među većinom da izradi presudu bez ustavne povrede.
15. Istog datuma, na osnovu gore navedenog pravila, predsednica Suda je imenovala sudiju Safeta Hoxhu, kao jednog od sudija Veća za razmatranje, da izradi presudu bez ustavnih povreda.
16. Dana 02. juna 2021. godine, sudija Safet Hoxha je predstavio presudu Sudu.

Pregled činjenica

17. Dana 19. decembra 2013. godine, V.A., koji je bio osiguran od strane podnosioca zahteva, pretrpeo je povrede u saobraćajnoj nezgodi koju je izazvao R.K., koji je bio osiguran od strane KBO-a. Osiguraniku podnosioca zahteva, odnosno V.A., isplaćena je naknada u iznosu od 138.734 CHF, na ime "*medicinskog lečenja i naknade za nesposobnost za rad*".
18. Dana 25. marta 2014. godine, podnosilac zahteva je podneo KBO-u zahtev za refundaciju.

19. Dana 2. decembra 2015. godine, s obzirom na to da pitanje subrogacije nije rešeno povodom gore navedenog zahteva, podnosilac zahteva je podneo tužbu Osnovnom sudu protiv KBO-a, kojom je tražio naknadu štete u iznosu od 127.614,55 evra. KBO je dostavio odgovor na tužbu, kojim je predložio da se tužbeni zahtev odbije, kao neosnovan.
20. Dana 3. januara 2019. godine, Osnovni sud je presudom [IV. EK. br. 535/2015], (i) usvojio tužbeni zahtev podnosioca zahteva; (ii) obavezao KBO da na osnovu relevantne ekspertize od 22. juna 2018. godine, isplati podnosiocu zahteva iznos naknade od 114.477,59 evra; (iii) obavezao KBO da isplati podnosiocu zahteva kamatu od dvanaest odsto (12%) godišnje, počev od 25. marta 2014. godine pa do konačne isplate; i (iv) obavezao KBO da plati troškove postupka. Osnovni sud je svojom presudom obrazložio utvrđenje zatezne kamate od dvanaest odsto (12%) godine, na osnovu stava 6. člana 26. Zakona o obaveznom osiguranju.
21. Dana 25. januara 2019. godine, KBO je izjavio žalbu Apelacionom sudu protiv gore navedene presude Osnovnog suda, navodeći bitne povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primenu materijalnog prava, sa predlogom da se pobijana presuda preinači ili ukine i predmet vrati na ponovno odlučivanje. S druge strane, dana 7. februara 2019. godine, podnosilac zahteva je dostavio odgovor na žalbu i predložio da se žalba KBO-a odbije kao neosnovana. Žalba i odgovor na žalbu, između ostalog, argumentuju i kontra argumentuju pitanja koja se odnose na visinu zatezne kamate, odnosno da li su primenljive odredbe ZOO-a ili Zakona o obaveznom osiguranju. Podnosilac zahteva je, između ostalog, naveo da na osnovu člana 382. ZOO-a, visina zatezne kamate iznosi osam odsto (8%) godišnje, ako nije drugačije utvrđeno posebnim zakonom, dok za pitanja koja se odnose na obavezno osiguranje od autoodgovornosti, poseban zakon predstavlja Zakon o obaveznom osiguranju, na osnovu čijeg člana 26. visina zatezne kamate iznosi dvanaest odsto (12%) godišnje.
22. Dana 15. oktobra 2020. godine, Apelacioni sud je presudom [Ae. br. 63/2019] delimično potvrdio presudu Osnovnog suda. Istu je preinačio samo u odnosu na zateznu kamatu, obavezujući KBO da plati kamatu od osam odsto (8%) od 25. marta 2014. godine pa do konačne isplate. U kontekstu poslednje navedenog, Apelacioni sud je, između ostalog, obrazložio da (i) stav 7. člana 26. Zakona o obaveznom osiguranju, *“isključuje primenu kamate od 12% za regresiranje duga, koja je predviđena samo za nerazmatranje i kašnjenje sa razmatranjem zahteva oštećenih lica za naknadu štete”*; i kao rezultat toga, (ii) tužilac, odnosno podnosilac zahteva ima pravo samo na zateznu kamatu od osam odsto (8%) godišnje, utvrđenu članom 382. ZOO-a.

Navodi podnosioca zahteva

23. Podnosilac zahteva navodi da je presuda [Ae. br. 63/2019] Apelacionog suda od 15. oktobra 2020. godine doneta uz povredu njegovih osnovnih prava i sloboda zagarantovanih članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP. Podnosilac zahteva konkretno navodi (i) povredu načela pravne sigurnosti kao rezultat

neusaglašenosti u relevantnoj sudskoj praksi Apelacionog suda i (ii) povredu prava na obrazloženu sudsku odluku.

24. Podnosilac zahteva na početku, pozivajući se na rešenje [E.Rev. br. 68/2019] Vrhovnog suda od 27. januara 2020. godine, kojim je, između ostalog, utvrđeno da revizija nije dozvoljena u slučajevima u kojima su predmet razmatranja samo “*sporedni zahtevi*”, odnosno zatezna kamata, tvrdi da nema drugih pravnih sredstava na raspolaganju za osporavanje gore navedene presude Apelacionog suda.
25. Povodom tvrdnji koje se odnose na podrivanje pravne sigurnosti, odnosno na neusaglašenost u sudskoj praksi u pogledu utvrđivanja zateznih kamata u slučajevima obaveznog osiguranja od autoodgovornosti, podnosilac zahteva, između ostalog, navodi (i) da je Apelacioni sud dosledno primenjivao godišnju kamatu od dvanaest odsto (12%) godišnje u slučajevima koji su povezani sa obaveznim osiguranjem od autoodgovornosti, kao što je utvrđeno u članu 26. Zakona o obaveznom osiguranju, sa izuzetkom osporene presude; i(ii) da je pored toga osporena presuda u suprotnosti i sa načelima izloženim u presudama Suda KI87/18, sa podnosiocem “*IF Skadeforsikring*”, presuda od 15. aprila 2019. godine (u daljem tekstu: slučaj Suda KI87/18) i KI35/18, sa podnosiocem “*Bayerische Versicherungsverband*”, presuda od 6. januara 2020. godine (u daljem tekstu: slučaj Suda KI35/18), ali i sa samim Pravnim mišljenjem Vrhovnog suda, kojim se “*čine naponi za objedinjavanje sudske prakse*”. U kontekstu ovog navoda, podnosilac zahteva se poziva na četiri presude Apelacionog suda, i to: (i) presudu [Ae. br. 215/2019] od 22. septembra 2020. godine; (ii) presudu [Ae. br. 204/2019] od 5. avgusta 2020. godine; (iii) presudu [Ae. br. 282/2019] od 4. avgusta 2017. godine; i (iv) presudu [Ae. br. 127/2019] od 3. marta 2020. godine.
26. Povodom navoda koji se odnose na nepostojanje obrazložene sudske odluke, podnosilac zahteva naglašava da osporenom presudom Apelacionog suda (i) nije odgovoreno na njegov glavni navod iznesen odgovorom na žalbu, kojim je argumentovano da treba primeniti kamatu od dvanaest odsto (12%), kako je utvrđeno u članu 26. Zakona o obaveznom osiguranju, kao “*lex specialis*” a ne kamata od osam odsto (8%), kako je utvrđeno u članu 382. ZOO-a, kao “*lex generalis*”; (ii) nije obrazložena primena stava 2. člana 382. ZOO-a umesto stava 6. člana 26. Zakona o obaveznom osiguranju; (iii) nije obrazloženo pozivanje na stav 7. člana 26. Zakona o obaveznom osiguranju, tim pre što isti ne “*tretira pitanje zatezne kamate i neku definiciju ili izuzimanje legitimeteta prava na zateznu kamatu*”; (iv) u suprotnosti sa presudama Ustavnog suda KI87/18 i KI35/18, respektivno, nije obrazloženo odstupanje od njegove sudske u pogledu povrede načela pravne sigurnosti; i (v) član 12. (Zahtevi za regres fondova za zdravstveno, penziono i invalidsko osiguranje) Zakona o obaveznom osiguranju utvrđuje pravo na naknadu štete u osiguranju od autoodgovornosti, dok su izuzeća jasno propisana u članu 11. (Izuzeće iz pokrivenosti osiguranja) istog zakona, a koja nisu primenljiva u okolnostima konkretnog slučaja.
27. Podnosilac zahteva je u svojim navodima izložio osnovna načela prava na obrazloženu sudsku odluku zagaranatovanog članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP i u prilog ovim argumentima, podnosilac zahteva se pozvao i na sudsku

praksu (i) Suda u slučajevima KI55/09, podnosilac *N.T.SH. Meteorit*, presuda od 3. decembra 2010. godine; KI135/14, podnosilac *IKK Classic*, presuda od 10. novembra 2015. godine; KI97/16, podnosilac *IKK Classic*, presuda od 4. decembra 2017. godine; i KI87/18, citiran u tekstu iznad; kao i na praksu (ii) Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP) u predmetima *Hadjianastassiou protiv Grčke* (presuda od 16. decembra 1992. godine); *Van de Hurk protiv Holandije* (presuda od 9. aprila 1994. godine); *Hiro Balani protiv Španije* (presuda od 9. decembra 1994. godine); *Ruiz Torija protiv Španije* (presuda od 9. decembra 1994. godine); *Helle protiv Holandije* (presuda od 19. decembra 1997. godine); *Souminen protiv Finske* (presuda od 1. jula 2003. godine); i *Tatishvilli protiv Rusije* (presuda od 22. februara 2007. godine); *Boldea protiv Rumunije* (presuda od 15. maja 2007. godine); i *Grădinar protiv Moldavije* (presuda od 6. februara 2008. godine).

28. Konačno, podnosilac zahteva traži od Suda (i) da proglasi njegov zahtev prihvatljivim; i (ii) utvrdi da je osporena presuda, odnosno presuda [Ae. br. 63/2019] Apelacionog suda od 15. oktobra 2020. godine doneta u suprotnosti sa članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, te da proglasi istu ništavom i vrati predmet na ponovno odlučivanje.

Komentari koje je dostavila zainteresovana strana KBO

29. Dana 4. marta 2021. godine, KBO je dostavio Sudu svoje komentare u vezi sa zahtevom podnosioca zahteva. Prema KBO-u, (i) podnosilac zahteva nije iscrpeo sva pravna sredstva propisana zakonom, jer “*uopšte nije pokrenuo reviziju kao vanredno sredstvo pred Vrhovnim sudom*”; (ii) zatezna kamata od dvanaest odsto (12%) godišnje se ne može primeniti u okolnostima konkretnog slučaja jer podnosilac zahteva nije podneo dostavio dopunu dokumentacije koju je tražio KBO, kao što je utvrđeno u članu 26. Zakona o obaveznom osiguranju i relevantnim propisima Centralne banke Kosova (u daljem tekstu: CBK); (iii) navodi podnosioca zahteva obuhvataju pitanja koja se odnose na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, iako, prema slučaju Suda KI72/16, Sud “*nije sud četvrtog stepena*”; i (iv) svaki suprotan pristup bi “*teško narušio osnovna načela ustavnog i pravnog poretka, odnosno Zakon br. 03/L-199 o sudovima; Zakon br. 03/L-006 o parničnom postupku; Zakon 04/L-018 o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti i Poslovnik o radu Ustavnog suda Republike Kosovo*”.

Ocena prihvatljivosti zahteva

30. Sud prvo ocenjuje da li je zahtev ispunio uslove prihvatljivosti koji su propisani Ustavom i dalje precizirani Zakonom i Poslovnikom.
31. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

*“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.
[...]*

7. *Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom*".

32. Sud se takođe poziva i na stav 4. člana 21. [Opšta načela] Ustava, koji propisuje:

"Ustavom utvrđena prava i osnovne slobode važe i za pravna lica, onoliko koliko su izvodljiva".

33. U nastavku, Sud razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Zakonom. U tom smislu, Sud se poziva na članove 47. [Individualni zahtevi], 48. [Tačnost podneska] i 49. [Rokovi] Zakona, koji utvrđuju:

Član 47.
[Individualni zahtev]

"1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva".

Član 48.
[Tačnost zahteva]

"Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori".

Član 49.
[Rokovi]

"Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku...".

34. U tom smislu, Sud prvo naglašava da podnosilac zahteva ima pravo da podnese ustavnu žalbu pozivajući se na navodne povrede svojih osnovnih prava i sloboda, koja važe i za pojedince i za pravna lica (vidi u ovom kontekstu slučaj Suda KI118/18, podnosilac *Eco Construction d.o.o.*, rešenje o neprihvatljivosti od 10. oktobra 2020. godine, stav 29).

35. Što se pak tiče ispunjenja ostalih uslova prihvatljivosti koji su propisani Ustavom i Zakonom i izloženi u gornjem tekstu, Sud utvrđuje da je podnosilac zahteva ovlašćena strana koja osporava akt javnog organa, odnosno presude[Ae. br.63/2019] Apelacionog suda od 15. oktobra 2020. godine nakon što je iscrpeo sva pravna sredstva propisana zakonom. Sud naglašava da se na osnovu sudske prakse Suda, odluke Apelacionog suda mogu pobijati pred Sudom, a on je u više navrata ocenio da su pravna sredstva iscrpljena od strane podnosioca zahteva koji su osporavali odluke Apelacionog suda. Sud je ovu sudsku praksu izgradio

na osnovu sudske prakse ESLJP-a, prema kojoj se, između ostalog, podnosioci zahteva ne uslovljavaju nužno da iskoriste i vanredna pravna sredstva (vidi, Praktični vodič kroz uslove prihvatljivosti od 30. aprila 2020. godine, I. Procesni osnovi neprihvatljivosti; A. Nisu iscrpljeni unutrašnji pravni lekovi; 2. Primena pravila; e) Postojanje i primerenost, stav 89 i tu korišćene reference).

36. Podnosilac zahteva je takođe naglasio osnovna pravna i slobode za koje tvrdi da su mu povređeni u skladu sa zahtevima iz člana 48. Zakona i podneo je svoj zahtev u skladu sa rokovima određenim u članu 49. Zakona.
37. Sud, takođe, primećuje da zahtev podnosioca zahteva ispunjava i uslove prihvatljivosti koji su propisani stavom (1) pravila 39. Poslovnika. Isti se ne može proglasiti neprihvatljivim na osnovu uslova utvrđenih stavom (3) pravila 39. Poslovnika. Sud, takođe, naglašava da se zahtev ne može proglasiti neprihvatljivim ni po kom drugom osnovu. Shodno tome, isti se mora proglasiti prihvatljivim i oceniti njegov meritum.

Meritum

38. Sud na početku podseća da su okolnosti konkretnog slučaja povezane sa saobraćajnom nezgodom iz 2013. godine, u kojoj je osiguranik podnosioca zahteva, odnosno V.A., pretrpeo telesne povrede. Odgovornost za saobraćajnu nezgodu je pala na R.K., osiguranika KBO-a. Podnosilac zahteva je isplatio naknadu svom osiguraniku, odnosno V.A. u iznosu od 138.734 CHF, na ime lekarskog lečenja i naknade za nesposobnost za rad. U vezi sa ovim iznosom, podnosilac zahteva se 2014. godine obratio KBO-u za zahtevom za naknadu na osnovu prava na subrogaciju utvrđenog ZOO-om i usled nepostizanja sporazuma, obratio se tužbom Osnovnom sudu. Osnovni sud je dao za pravo podnosiocu zahteva i potvrdio obavezu KBO-a da nadoknadi podnosiocu zahteva iznos od 114.477,59 evra, a takođe i obavezu da plati kamatu od dvanaest odsto (12%) godišnje, kako je utvrđeno u članu 26. Zakona o obaveznom osiguranju, počev od 25. marta 2014. godine pa do konačne isplate. Takođe, Apelacioni sud je konačno potvrdio pravo podnosioca zahteva na odgovarajuću naknadu na osnovu subrogacije, ali je preinačio presudu Osnovnog suda u pogledu zatezne kamate. Apelacioni sud je utvrdio da kamata treba da iznosi osam odsto (8%) godišnje na osnovu člana 382. ZOO-a, a ne dvanaest odsto (12%) godišnje, na osnovu člana 26. Zakona o obaveznom osiguranju, kako je odlučio nižestepeni sud. Ovo utvrđenje Apelacionog suda u vezi sa visinom zatezne kamate, podnosilac zahteva osporava pred Sudom, navodeći povredu člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, zbog (i) povrede načela pravne sigurnosti kao rezultat neusaglašenosti u sudskoj praksi Apelacionog suda; i (ii) nepostojanja obrazložene sudske odluke. Sud će u nastavku razmotriti ova dva navoda podnosioca zahteva, počevši od onog koji se odnosi na podrivanje pravne sigurnosti.

Što se tiče podrivanja pravne sigurnosti

(i) *Opšta načela kao što su utvrđena sudskom praksom ESLJP-a i Suda*

39. Sud podseća da podnosilac zahteva navodi nepostojanje doslednosti, odnosno neusaglašenost u sudskoj praksi Apelacionog suda u vezi sa utvrđivanjem zateznih kamata u slučajevima obaveznog osiguranja od autoodgovornosti, pozivajući se na četiri presude Apelacionog suda, i to: (i) presudu [Ae. br. 215/2019] od 22. septembra 2020. godine; (ii) presudu [Ae. br. 204/2019] od 5. avgusta 2020. godine; (iii) presudu [Ae. br. 282/2019] od 4. avgusta 2020. godine; i (iv) presudu [Ae. br. 127/2019] od 3. marta 2020. godine.
40. Sud primećuje da se sve četiri presude Apelacionog suda na koje se pozvao podnosilac zahteva u smislu navoda o neusaglašenosti u relevantnoj sudskoj praksi, (i) odnose na slučajeve obaveznog osiguranja od autoodgovornosti; (ii) potvrđuju odgovarajuće presude Osnovnog suda u odnosu na primenu kamate od dvanaest odsto (12%) godišnje, kako je utvrđeno u članu 26. Zakona o obaveznom osiguranju; i (iii) naglašavaju da navodi stranaka u pitanju o pogrešnoj primeni materijalnog prava od strane prvostepenog suda ne stoje jer je isti pravilno primenio važeći zakon, tako što je primenio član 26. Zakona o obaveznom osiguranju u okolnostima datih slučajeva. Prema tome, nije sporno da Apelacioni sud nije postupio isto u okolnostima konkretnog slučaja, odnosno svojoj presudi koja se osporava.
41. Međutim, Sud stavlja naglasak na činjenicu da je Vrhovni sud, dana 1. decembra 2020. godine, izdao Pravno mišljenje o kamatama, ali je osporena presuda Apelacionog suda doneta pre nego što je usvojeno gore navedeno Pravno mišljenje.
42. Tačnije, Sud podseća da je do utvrđenja o neusaglašenosti u sudskoj praksi Vrhovnog suda u pogledu primene visine zateznih kamata u slučajevima obaveznog osiguranja od autoodgovornosti došao u slučajevima SudaKI87/18 i KI35/18.
43. Sud je ovim presudama ocenio ustavnost dveju različitih presuda Vrhovnog suda, kojima su preinačene odgovarajuće presude Apelacionog suda u pogledu primene zatezne kamate u slučajevima obaveznog osiguranja od autoodgovornosti. U oba slučaja, Sud je (i) nakon izlaganja opštih načela ESLJP-a koja se odnose na ocenu neusaglašenosti u sudskoj praksi, primenio ista na okolnosti relevantnih slučajeva; i (ii) nakon što je u slučaju KI87/17 analizirao sedam (7) različitih odluka Vrhovnog suda, i u slučaju KI35/18, njih ukupno (9), utvrdio da u sudskoj praksi Vrhovnog suda postoje “*duboke i dugotrajne razlike*” u pogledu primene zakonskih odredbi koje se odnose na visinu zatezne kamate koja je primenljiva u slučajevima obaveznog osiguranja od autoodgovornosti, a posebno kada uprkos činjenici da su mehanizmi za osiguranje doslednosti u sudskoj praksi propisani u relevantnim zakonima, taj mehanizam nije korišćen od strane Vrhovnog suda (vidi, slučaj Suda KI87/18, citiran u tekstu iznad, stav 79; i slučaj Suda KI35/18, citiran u tekstu iznad, stav 103).
44. U pogledu načela pravne sigurnosti, kao rezultat nedostatka doslednosti u sudskoj praksi, ESLJP je u svojoj praksi razvio osnovne principe i utvrdio kriterijume da li razilaženje u navodnim sudskim odlukama predstavlja povredu člana 6. EKLJP-a. Kriterijume koje je postavio ESLJP, Sud je tokom razmatranja

navoda podnosilaca zahteva o povredi načela pravne sigurnosti, kao rezultat kontradiktornih odluka, primenio i u svojoj sudskoj praksi (vidi, između ostalog, gore navedene slučajeve Suda: KI35/18 i KI87/18, gde je Sud utvrdio povredu člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, kao rezultat razilaženja u sudskoj praksi ESLJP-a).

45. U tom smislu, Sud ističe da je sudska praksa ESLJP-a rezultirala u četiri osnovna načela koja karakterišu analizu u vezi sa doslednošću sudske prakse, kako sledi: (i) da je jedna od bitnih komponenata vladavine prava sigurnost koja, između ostalog, garantuje određenu sigurnost u pravnim situacijama i doprinosi poverenju javnosti u sudove (vidi, *mutatis mutandis*, *Štefanić i drugi protiv Rumunije*, predstavka br. 38155/02, presuda od 2. novembra 2010. godine, stav 38, *Nejdet Şahin i Perihan Şahin protiv Turske*, presuda od 20. oktobra 2011. godine, stav 56, vidi slučaj KI35/18, gore citiran, stav 64); (ii) da ne postoji stečeno pravo na doslednost sudske prakse (vidi slučaj ESLJP-a: gore citiran, *Nejdet Şahin i Perihan Şahin protiv Turske*, stav 56, vidi takođe gore citirani slučaj Suda KI35/18, podnosilac zahteva: *Bayerische Versicherungsverband*, stav 65, kao i slučaj KI42/17, podnosilac zahteva: *Kushtrim Ibraj*, rešenje o neprihvatljivosti od 25. januara 2018. godine, stav 33); (iii) da je mogućnost kontradiktornih odluka integralna karakteristika svakog pravosudnog sistema zasnovanog na mreži osnovnih i apelacionih sudova, sa ovlašćenjima u njihovoj teritorijalnoj nadležnosti, a izbegavanje se takođe može dogoditi unutar istog suda, što se samo po sebi ne može smatrati protivnim samoj sebi (vidi, slučaj: *Santos Pinto protiv Portugalije*, predstavka br. 390005/04, stav 41, presuda od 20. maja 2008. godine, stav 41, vidi takođe slučaj Suda: KI87/17, podnosilac zahteva: „IF Skadeforsikring“, gore citiran, stav 66 i slučaj KI35/18, podnosilac zahteva *Bayerische Versicherungsverband*, stav 67); i (iv) osim u slučajevima očigledne samovolje, nije njegov zadatak da dovodi u pitanje tumačenje domaćeg zakona od strane domaćih sudova i u principu nije njegova funkcija da upoređuje različite odluke domaćih sudova, čak i ako su donete u značajno sličnim postupcima (vidi, na primer, slučajeve ESLJP-a: *Adamsons protiv Letonije*, presuda od 24. juna 2008. godine, stav 118; i *Nejdet Şahin i Perihan Şahin protiv Turske*, gore citiran, stav 50 i slučaj KI35/18, gore citiran, stav 68).
46. Međutim, pozivajući se na gore navedena načela, ESLJP je uspostavio tri osnovna kriterijuma za utvrđivanje da li navodno razilaženje sudskih odluka predstavlja povredu člana 6. EKLJP-a, kako sledi: (i) da li postoje duboke i dugoročne razlike u sudskoj praksi; (ii) da li domaći zakon uspostavlja mehanizme koji mogu da reše takve razlike; i (iii) da li su ti mehanizmi primenjeni i sa kojim efektom (u ovom kontekstu vidi slučajeve ESLJP-a, *Beian protiv Rumunije* (br. 1), presuda od 6. decembra 2007. godine, stavovi 37-39; *Grkokatolička parohija Lupeni i drugi protiv Rumunije*, presuda od 29. novembra 2016. godine, stavovi 116 - 135; *Iordan Iordanov i drugi protiv Bugarske*, presuda od 2. jula 2009. godine, stavovi 49-50; *Nejdet Şahin i Perihan Şahin protiv Turske*, gore citiran, stav 53; i vidi, slučaj Suda: KI29/17, podnosilac zahteva: *Adem Zhegrova*, rešenje o neprihvatljivosti od 5. septembra 2017. godine, stav 51, a vidi i gore navedene slučajeve Suda: KI42/17, podnosilac zahteva: *Kushtrim Ibraj*, stav 39, KI87/17 podnosilac zahteva: *IF Skadiforsikring*, stav 67, KI35/18 podnosilac zahteva: *Bayerische Versicherungsverband*, stav 70).

(ii) Primena ovih načela u okolnostima ovog slučaja

47. Sud će dalje primeniti gore navedena načela u okolnostima ovog slučaja, primenjujući kriterijume na osnovu kojih se ESLJP bavi pitanjima razilaženja u odnosu na sudsku praksu, počev od ocene da li su u okolnostima ovog slučaja (i) navodne kontradikcije u sudskoj praksi „duboke i dugoročne“; i ako je to slučaj, (ii) postojanje mehanizama koji mogu rešiti relevantnu divergenciju; i (iii) ocena da li su ovi mehanizmi primenjeni i sa kojim efektom u okolnostima ovog slučaja.
48. U tom kontekstu, Sud bi takođe trebalo da ponovi da, na osnovu prakse ESLJP-a, nije njegova funkcija da upoređuje različite odluke redovnih sudova, čak i ako se donose u značajno sličnim postupcima. Sud mora poštovati nezavisnost sudova. Pored toga, u takvim slučajevima, odnosno navodima o ustavnim povredama osnovnih prava i sloboda kao rezultat razlika u sudskoj praksi, podnosioci zahteva moraju da podnesu Sudu relevantne argumente u vezi sa činjeničnom i pravnom sličnošću predmeta za koje se tvrdi da su različito rešeni od strane redovnih sudova, što je rezultiralo razlikama u sudskoj praksi i što je moglo rezultirati povredom njihovih ustavnih prava i sloboda zagarantovanih članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a (vidi slučaj KI35/18, podnosilac zahteva: *Bayerische Rechtsverband*, gore citiran, stav 76).
49. Sud podseća da podnosilac zahteva navodi da je u njegovom slučaju Apelacioni sud različito odlučio o visini zatezne kamate, postupajući u suprotnosti sa svojom sudskom praksom. U prilog svojim argumentima, podnosilac zahteva se poziva na četiri sledeće presude Apelacionog suda: (i) presudu [Ae. br. 215/2019] od 22. septembra 2020. godine; (ii) presudu [Ae. br. 204/2019] od 5. avgusta 2020. godine; (iii) presudu [Ae. br. 282/2019] od 4. avgusta 2020. godine; i (iv) presudu [Ae. br. 127/2019] od 3. marta 2020. godine.
50. Pre analize da li je (i) osporenu presudu Apelacionog suda, odnosno presuda [E. Rev. br. 63/2019] od 15. oktobra 2020. godine, doneo Apelacioni sud u suprotnosti sa svojom sudskom praksom; i (ii) da li su navodne razlike u sudskoj praksi „duboke i dugoročne“, Sud prvo podseća na obrazloženje osporene presude u vezi sa zateznom kamatom. Sud podseća da je Apelacioni sud presudom [Ae. br. 63/2019] delimično potvrdio presudu Osnovnog suda. Istu je preinačio samo u pogledu zatezne kamate, obavezujući KBO da plaća kamatu od osam procenata (8%) od 25. marta 2014. godine do konačne isplate. U kontekstu poslednjeg, Apelacioni sud je, između ostalog, obrazložio da (i) stav 7. člana 26. Zakona o obaveznom osiguranju „isključuje primenu kamate od 12% za otplatu duga, koja se predviđa samo u slučaju ne tretiranja zahteva i kašnjenja u procesuiranju zahteva oštećenih za naknadu štete“; i shodno tome, (ii) tužilac, odnosno podnosilac zahteva, ima pravo samo na zateznu kamatu od osam procenata (8%) godišnje, utvrđenu članom 382. ZOO-a.
51. U tom kontekstu, što se tiče primenjivih zakona u okolnostima ovog slučaja, Zakon o obligacionim odnosima je usvojila Skupština Republike Kosovo 10. maja 2012. godine, a predsednik Republike Kosovo je proglasio ukazom 30. maja 2012. godine, objavljen je u Službenom listu Republike Kosovo 19. juna

2012. godine i na osnovu člana 1059. (Stupanje na snagu) stupio na snagu šest (6) meseci posle objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo, shodno tome 19. decembra 2012. godine, dok je Zakon o obaveznom osiguranju usvojila Skupština Republike Kosovo 23. juna 2011. godine, proglašen ukazom predsednika Republike Kosovo 5. jula 2011. godine, objavljen u Službenom listu Republike Kosovo 14. jula 2011. godine i na osnovu člana 44. (Stupanje na snagu), stupio je na snagu petnaest (15) dana od dana objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo, shodno tome 29. jula 2011. godine. Štaviše, ovaj zakon je, članom 43, propisao ukidanje Uredbe UNMIK-a 2001/25 koja reguliše obavezno osiguranje od autoodgovornosti, kao i podzakonska akta Centralne banke Kosova (u daljem tekstu: CBK), kada su u suprotnosti sa ovim zakonom.

52. U kontekstu presuda Vrhovnog suda na koje se pozvao podnosilac zahteva, Sud primećuje da se sve četiri presude Apelacionog suda na koje se poziva podnosilac zahteva u pogledu navoda o razilaženju u relevantnoj sudskoj praksi, (i) odnose na slučajeve obaveznog osiguranja od autoodgovornosti; (ii) potvrđuju relevantne presude Osnovnog suda u vezi sa primenom kamate od dvanaest procenata (12%) godišnje, kako je definisano u članu 26. Zakona o obaveznom osiguranju; i (iii) ističu da su navodi relevantnih strana o pogrešnoj primeni materijalnog prava od strane prvostepenog suda neodrživi, jer je isti pravilno primenio primenjiv zakon, primenjujući član 26. Zakona o obaveznom osiguranju u okolnostima relevantnih slučajeva.
53. U okolnostima ovog slučaja, Sud podseća da je Osnovni sud dao podnosiocu zahteva pravo, potvrđujući obavezu KBO-a da nadoknadi podnosioca zahteva u iznosu od 114.477,59 evra i takođe obavezu plaćanja kamate od dvanaest procenata (12 %) godišnje, kako je definisano članom 26. Zakona o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti, počev od 25. marta 2014. godine do konačne isplate. Apelacioni sud je takođe definitivno potvrdio pravo podnosioca zahteva na odgovarajuću nadoknadu na osnovu subrogacije, ali je preinačio presudu Osnovnog suda u vezi sa zateznim kamatama.
54. Sud podseća da je Apelacioni sud, menjajući presudu Osnovnog suda u vezi sa zateznim kamatama, utvrdio da godišnja kamata treba da bude osam procenata (8%) godišnje na osnovu člana 382. ZOO-a, a ne dvanaest procenata (12%) godišnje, na osnovu člana 26. Zakona o obaveznom osiguranju, kao što je utvrdio nižestepeni sud.
55. Sud ističe da ocenjuje doslednost sudske prakse redovnih sudova samo u odnosu na navodne povrede podnosioca zahteva. Shodno tome, nedostatak doslednosti u sudskoj praksi mora da je rezultirao povredom osnovnih prava i sloboda podnosioca zahteva. Da bi se utvrdila takva povreda i utvrdilo da su osnovna prava i slobode podnosioca zahteva povređene kao rezultat „dubokih i dugoročnih razlika“ u relevantnoj sudskoj praksi, činjenične i pravne okolnosti slučaja podnosioca zahteva treba da se poklapaju sa slučajevima u kojima se tvrde kontradiktornosti.
56. U kontekstu okolnosti slučaja, Sud i ESLJP su takođe priznali da su kontradiktornosti u sudskoj praksi sastavni deo svakog pravosudnog sistema i da razlike u sudskoj praksi takođe mogu postojati unutar istog suda. Tako nešto

nije nužno u suprotnosti sa Ustavom i EKLJP-om (vidi, slučajeve ESLJP-a: *Santo Pinto protiv Portugalije*, gore citiran, stav 41; i *Nejdet Şahin i Perihan Şahin protiv Turske*, citiran gore, stav 51). Štaviše, i kao što je gore napomenuto, ESLJP je neprestano naglašavao da zahtevi za pravnu sigurnost i legitimnu zaštitu javnog poverenja u sudove ne garantuju pravo na doslednu sudsku praksu. Razvoj sudske prakse je važan da bi se održala odgovarajuća dinamika kontinuiranog unapređenja sprovođenja pravde (vidi, slučaj ESLJP-a: *Atanasovski protiv Bivše jugoslovenske republike Makedonije*, presuda od 14. januara 2010. godine, stav 38; i *Nejdet Şahin i Perihan Şahin protiv Turske*, gore citiran, stav 58, vidi slučaj Suda KI35/18, sa podnosiocem zahteva: *Bayerische Rechtsverband*, gore citiran, stav 98). Izuzetak od ovih opštih načela je očigledna proizvoljnost i u smislu ocene nepostojanja sudske doslednosti, ocena da li postoje „duboke i dugoročne razlike“ u relevantnoj sudskoj praksi i da li postoji delotvoran mehanizam za rešavanje istih.

57. Sud, pozivajući se na svoju sudsku praksu, odnosno na slučajeve KI87/18 i KI35/18, podseća da je utvrdio povredu člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a zbog povrede načela pravne sigurnosti kao rezultat razilaženja sudske prakse u slučaju KI87/18 u oceni 3 (tri) slučajeve Vrhovnog suda, donetih u periodu od 3 (tri) godine, i u slučaju KI35/18 u oceni 9 (devet) slučajeva Vrhovnih sudova donetih tokom perioda od 5 (pet) godina i nakon što je utvrdio da (i) postoje „duboke i dugoročne razlike“; (ii) postojao je mehanizam Vrhovnog suda za usklađivanje sudske prakse; ali da (iii) gore pomenuti mehanizam nije korišćen (vidi, slučajeve Suda: KI87/18, gore citiran, stav 79 i stavovi 81 do 85, i slučaj KI35/18, gore citiran, stav 70 i stavovi 110-111).
58. S druge strane, puki nalaz da u sudskoj praksi postoje „duboke i dugoročne razlike“ u pogledu iznosa zatezne kamate ne mora nužno rezultirati povredom člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a. Da bi utvrdio tako nešto, Sud mora razmotriti i dva druga kriterijuma ESLJP-a u vezi sa ocenom nedostatka doslednosti u sudskoj praksi, odnosno da li primenjiv zakon uspostavlja mehanizme koji mogu da reše takve razlike; i da li je takav mehanizam primenjen u okolnostima slučaja i sa kojim efektom.
59. Sud ističe da Vrhovni sud ima mehanizam koji omogućava rešavanje takvih kontradiktornosti na osnovu tačke 10, stava 2, člana 14. (Nadležnosti i odgovornosti predsednika i potpredsednika Suda) Zakona br. 06/L-054 o sudovima (u daljem tekstu: Zakon o sudovima), predsednici sudova putem godišnjih sastanaka svih sudija imaju, između ostalog, obavezu da razmotre i predlože promene u postupcima i praksi (vidi slučaj Suda KI87/18 podnosilac zahteva: *„IF Skadeforsikring“*, gore citiran, stav 80 i slučaj KI35/18, podnosilac zahteva: *Bayerische Rechtsverband*, citiran gore, stav 107).
60. U nastavku, i da bi razjasnio da li je takav mehanizam za rešavanje kontradiktornosti, koje je dosledno navodio podnosilac zahteva u takvim slučajevima pred Sudom, Sud podseća da se u svom zahtevu od 22. oktobra 2020. godine, obratio Vrhovnom sudu i pitao da li je: „Vrhovni sud doneo principijelan stav u vezi sa naknadom štete i utvrđivanjem zateznih kamata u vezi sa zahtevima po pravu subrogacije“.

61. Vrhovni sud je u svom odgovoru na gore navedeno pitanje odgovorio na sledeći način:

„Gore opisanu sudsku praksu, Vrhovni sud Kosova je konsolidovao otkako su podneti zahtevi za naknadu štete po pravu subrogacije, ali treba razlikovati slučajeve kada Vrhovni sud Kosova u postupku po vanrednim pravnim sredstvima ne može da menja odluke sudova nižih instanci u slučajevima kada bi se smatralo povredom načela „reformatio in peius“.

Odredbom člana 203. Zakona o parničnom postupku je propisano: „Drugostepeni sud ne može da promeni prvostepenu presudu na štetu žalbene stranke, ukoliko je samo ona podnela žalbu a ne i protivnička strana“.

Navedeno načelo sprečava Vrhovni sud da menja odluke sudova nižih instanci čak i u pogledu godišnje zatezne kamate ako je revizija tužioca, koji je delimično dobio sudski spor, ali je podneo reviziju za odbijeni deo. U ovom slučaju, Vrhovni sud, čak i ako utvrdi da su pogrešno primenjene materijalno-pravne odredbe za zatezne kamate, ne može promeniti sudsku odluku. Takođe, Vrhovni sud, kada je revizija podneta samo u odnosu na kamatu, uopšte ne može da se upusti u ocenu njene osnovanosti i eventualno preinači presude sudova nižih instanci, jer u ovoj situaciji revizija uopšte nije dozvoljena u skladu sa članom 211, stav 2 ZPP-a, budući da se u smislu člana 30. stav 1. ZPP-a, za vrednosti predmeta spora uzima u obzir samo vrednost glavnog zahteva, a ne i kamate (član 30, stav 2 ZPP-a).

Vrhovni sud Kosova, odražavajući stalne zahteve sudova nižih instanci, ali takođe i nalaze u svojoj sudskoj praksi pre nekoliko meseci u građanskom ogranku, pokrenuo je ideju o potrebi pravnog mišljenja o pitanju kamate za koje su izvršena istraživanja u domaćoj praksi, urađene uporedne analize zakonodavstva i prakse u regionu, ocenjena potreba za održavanjem kontinuiteta, ali i potreba za progresivnim promenama kako bi se zadovoljili standardi za adekvatnu sudsku zaštitu i nakon održavanja mnogih sastanaka, ova ideja se materijalizovala u pravnom mišljenju, prvo u građanskom ogranku Vrhovnog suda, a zatim na opštoj sednici Vrhovnog suda, održanoj 01. decembra 2020. godine.

Pravno mišljenje o pitanju kamate se bavilo, između ostalog, i situacijom regresa zahteva, tačka IX (devet) pravnog mišljenja. Deo ovog odgovora na tražene informacije takođe uzmite u Pravnom mišljenju o kamati, čiju kopiju prilažemo“.

62. Međutim, Sud kroz ovaj slučaj takođe navodi da tačka 4, stava 1, člana 26. (Nadležnosti Vrhovnog suda) Zakona o sudovima definiše isključivu nadležnost Vrhovnog suda da utvrđuje principijelne stavove, izdaje pravna mišljenja i smernice za jedinstvenu primenu zakona od strane sudova na teritoriji Republike Kosovo. U slučaju koji uključuje okolnosti ovog slučaja, naime primenu iznosa zatezne kamate u odnosu na obavezno osiguranje od autoodgovornosti, Vrhovni sud je odobrio takav mehanizam, odnosno pravno mišljenje u vezi sa kamatama je usvojio 1. decembra 2020. godine, tj. nakon što je podnosilac zahteva podneo zahtev Sudu i nakon zahteva Suda, kojim je tražio

da se razjasni da li je Vrhovni sud doneo bilo kakav objedinjujući stav u vezi sa njegovom sudskom praksom.

63. Shodno tome, Sud, analizirajući i četiri slučaja Apelacionog suda na koje se pozivao podnosilac zahteva i odgovor Vrhovnog suda, svojim dopisom od 2. decembra 2020. godine, nalazi da u okolnostima ovog slučaja nisu ispunjena sva tri kriterijuma ESLJP-a u vezi sa ocenom da li je nedostatak doslednosti, odnosno razlike u sudskoj praksi, rezultirao povredom prava i sloboda za pravično i nepristrasno suđenje.
64. Sud prvo ponavlja da u okolnostima ovog slučaja nije našao „duboke i dugoročne razlike“ u sudskoj praksi Apelacionog suda u vezi sa primenom odredbi koje regulišu iznos zatezne kamate u kontekstu obaveznog osiguranja od autoodgovornosti podnošenjem četiri (4) odluka. Drugo, Sud smatra da je pojašnjenje koje je Vrhovni sud dao svojim dopisom u vezi sa primenom odredbi zakona u slučajevima zahteva koji se odnose na utvrđivanje iznosa zatezne kamate u okviru prava na subrogaciju jasno. Što se tiče mehanizma Vrhovnog suda za usklađivanje ove prakse, odnosno odobravanja pravnog mišljenja u vezi sa kamatama, Sud naglašava da je ovaj mehanizam stvoren i odobren nakon podnošenja niza slučajeva Sudu koji osporavaju odluke redovnih sudova u vezi sa utvrđivanjem zatezne kamate u slučajevima zahteva za naknadu štete po pravu subrogacije.
65. Shodno tome, Sud nalazi da osporena presuda Apelacionog suda nije zahvaćena povredom načela pravne sigurnosti i povredom prava podnosioca zahteva na pravično i nepristrasno suđenje, zagarantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a.

Što se tiče obrazložene sudske odluke

(i) Opšta načela u vezi sa obrazloženjem sudskim odluka

66. Što se tiče prava na obrazloženu sudsku odluku koje je zagarantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, Sud pre svega naglašava da on već ima konsolidovanu sudsku praksu. Ova praksa je izgrađena na osnovu sudske prakse ESLJP-a, uključujući, ali ne ograničavajući se na predmete *Hadjianastassiou protiv Grčke*, presuda od 16. decembra 1992. godine; *Van de Hurk protiv Holandije*, presuda od 19. aprila 1994. godine; *Hiro Balani protiv Španije*, presuda od 9. decembra 1994. godine; *Higgins i drugi protiv Francuske*, presuda od 19. februara 1998. godine; *García Ruiz protiv Španije*, presuda od 21. januara 1999. godine; *Hirvisaari protiv Finske*, presuda od 27. septembra 2001. godine; *Suominen protiv Finske*, presuda od 1. jula 2003. godine; *Buzescu protiv Rumunije*, presuda od 24. maja 2005. godine; *Pronina protiv Ukrajine*, presuda od 18. jula 2006. godine; i *Tatishvili protiv Rusije*, presuda od 22. februara 2007. godine. Pored toga, osnovna načela koja se odnose na pravo na obrazloženu sudsku odluku su razrađena i u slučajevima ovog Suda, uključujući, ali ne ograničavajući se na slučajeve KI22/16, podnosilac *Naser Husaj*, presuda od 9. juna 2017. godine; KI97/16, podnosilac zahteva: „*IKK Classic*“, presuda od 9. januara 2018. godine; KI143/16, podnosilac zahteva: *Muharrem Blaku i*

drugi, rešenje o neprihvatljivosti od 13. juna 2018. godine; KI24/17, podnosilac zahteva: *Bedri Salihu*, presuda od 27. maja 2019. godine; KI35/18, citiran u tekstu iznad, i KI227/19, podnosilac zahteva: *T.P. "Spahia Petrol"*, presuda od 31. decembra 2020. godine).

67. U principu, Sud ističe da garancije sadržane u članu 31. Ustava obuhvataju obavezu da sudovi navedu dovoljno razloga za svoje odluke (vidi, slučaj Suda: KI230/19, podnosilac zahteva: *Albert Rakipi*, gore citiran, stav 139).
68. Sud takođe naglašava da na osnovu svoje sudske prakse koja je zasnovana na sudskoj praksi ESLJP-a, prilikom ocene načela koje se odnosi na pravilno sprovođenje pravde, odluke sudova moraju sadržavati obrazloženje na kojem se zasnivaju. Obim u kojem se primenjuje ova obaveza navođenja razloga može varirati u zavisnosti od prirode odluke i mora se odrediti u svetlu okolnosti konkretnog slučaja. Suštinski argumenti podnosioca zahteva su ti na koje se mora odgovoriti, a navedeni razlozi moraju biti zasnovani na važećem zakonu (vidi, slično, slučajeve ESLJP-a: *Garcia Ruiz protiv Španije*, predstavka br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 29; *Hiro Balani protiv Španije*, presuda od 9. decembra 1994. godine, stav 27; i *Higgins i drugi protiv Francuske*, stav 42, vidi, takođe, slučaj Suda: KI97/16, podnosilac zahteva: *IKK Classic*, citiran u tekstu iznad, stav 48; i slučaj KI87/18, *IF Skadeforsikring*, citiran u tekstu iznad, stav 48). Iako ne traži da se detaljno odgovori na svaki prigovor koji predoči podnosilac zahteva, ta obaveza ipak podrazumeva da stranke u sudskom postupku mogu očekivati konkretan i izričit odgovor na one svoje navode koji su odlučujući za ishod sprovedenog postupka (vidi, slučaj: *Morerira Ferreira protiv Portugalije*, presuda od 5. jula 2011. godine, stav 84 i reference koje su tu korišćene; vidi, i slučaj Suda: KI230/19, podnosilac zahteva: *Albert Rakipi*, presuda od 9. decembra 2020. godine, stav 137).
69. Pored toga, Sud se poziva na svoju sudsku praksu gde utvrđuje da obrazloženje odluke treba da naglasi odnos između utvrđivanja merituma i ispitivanja dokaza s jedne strane i pravnih zaključaka suda s druge strane. Presudom suda kršiće se ustavni princip zabrane samovolje u odlučivanju, ako dato obrazloženje ne sadrži utvrđene činjenice, zakonske odredbe i logički odnos između njih (vidi, slučajeve Suda KI87/18 podnosilac zahteva „*IF Skadeforsikring*“, presuda od 27. februara 2019, stav 44; KI138/19, podnosilac zahteva: *Ibish Raci*, gore citiran, stav 45, kao i slučaj Suda: KI230/19, podnosilac zahteva: *Albert Rakipi*, presuda od 9. decembra 2020. godine, stav 138).

(ii) *Primena gore navedenih načela u okolnostima ovog slučaja*

70. Primenjujući prethodno izložena opšta načela na okolnosti konkretnog slučaja, da bi se ocenilo da li je osporena presuda doneta u saglasnosti sa ustavnim garancijama obrazložene sudske odluke, Sud podseća da je Apelacioni sud prilikom donošenja njegove osporene odluke preinačio presudu Osnovnog suda u pogledu zatezne kamate. Osnovni sud je u okolnostima konkretnog slučaja primenio kamatu u visini od dvanaest odsto (12%) godišnje, pozivajući se na član 26. Zakona o obaveznom osiguranju, dok je Apelacioni sud utvrdio da u okolnostima datog slučaja član 26. Zakona o osiguranju od autoodgovornosti

nije primenljiv, već da se mora primeniti kamata u visini od osam odsto (8%), pozivajući se na član 382. ZOO-a.

71. U smislu navoda podnosioca zahteva, Sud, u nastavku, podseća na obrazloženje Apelacionog suda u presudi [Ae. br. 63/2019], u kojem je u vezi sa zateznom kamatom, navedeno sledeće:

"Pogrešno sprovođenje materijalnog prava stoji u činjenici da kamata koju je odobrio prvostepeni sud, zakonski se ne primenjuje u sporovima za regres duga ali samo u zahtevima tretiranja zahteva oštećenih lica za nadoknadu štete u vansudskom postupku, kako je predviđeno članom 26 o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti, na čije se odredbe poziva prvostepeni sud. Kamata koju primenjuje prvostepeni sud je predviđena s ciljem disciplinovanja osiguravajućih kompanija u odnosu osiguranja na zahteve za nadoknadu licima koja su oštećena, koje su osiguravajuće kompanije dužne da tretiraju kao urgencije u rokovima predviđenim u skladu sa gore pomenutim odredbama.

Stav 7, člana 26 Zakona o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti, izuzima sprovođenje kamate od 12% za regres duga, ta kamata je predviđena samo ta ne tretiranje i kašnjenje u tretiranju zahteva oštećenih lica za obeštećivanje. Iz ovoga proizilazi da tužilac ima pravo samo na zateznu kamatu predviđenu članom 382 ZOO-a, ali ne i na kamatu koja je kvalifikovana odredbama koje je sproveo prvostepeni sud. Budući da je tužilac zahtevom od 25.03.2014. godine tražio regres duga od tužene, proizilazi da tužene od tog datuma kasni, kada nije ispunila obavezu u roku, do konačne isplate".

72. Na osnovu gore navedenog obrazloženja Apelacionog suda, Sud primećuje da isti prvo (i) utvrđuje da je kamata od dvanaest odsto (12%) godišnje, "predviđena samo za neresavanje i kašnjenje sa rešavanjem zahteva oštećenih lica za naknadu štete"; (ii) isključuje primenu ove kamate u okolnostima konkretnog slučaja na osnovu stava 7. člana 26. Zakona o obaveznom osiguranju; i (iii) utvrđuje da se u okolnostima predmetnog slučaja primenjuje drugi zakon, odnosno član 382. ZOO-a, koji predviđa zateznu kamatu od osam odsto (8%) godišnje.
73. Na osnovu gore navedenog obrazloženja Apelacionog suda, Sud stavlja naglasak na činjenicu da je isti isključio primenu zatezne kamate od dvanaest posto (12%), kao što je utvrđeno u stavu 6. člana 26. Zakona o obaveznom osiguranju, primenjujući, kao rezultat toga, član 382. ZOO-a.
74. U tom smislu, Sud se poziva na član 382, stav 2 ZOO-a, koji propisuje: „Iznos zatezne kamate je osam procenta (8%) godišnje, osim ako nije drugačije određeno posebnim zakonom“.
75. Međutim, stav 6, člana 26. Zakona o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti propisuje: „U slučaju nepoštovanja utvrđenih rokova u stavu 1. ovog člana, i ne ispunjavanja obaveze za isplaćivanje avansa iz stava 4. ovog člana, odgovorni osiguratelj smatra se da je zakasnio u ispunjavanju obaveze za nadoknadu,

obavezujući se isplati zateznu kamatu. Ova zatezna kamata isplaćuje u visini od 12% godišnje stope i obračunava se za svaki dan zakašnjenja do izmirenja prouzrokovane štete od strane odgovornog osiguratelja, počevši od dana podnošenja zahteva za nadoknadu“.

76. Na osnovu gore navedenog, Sud primećuje da je pri određivanju zatezne kamate „u iznosu od 8%“ prema stavu 2 člana 382 ZOO-a, Apelacioni sud precizirao da u pogledu iznosa zatezne kamate u slučajevima zahteva po pravu subrogacije, gde je uključen i slučaj podnosioca zahteva, stav 6. člana 26. Zakona o obaveznom osiguranju nije primenljiv.
77. Sud dalje primećuje da je kao razlog za promenu odluke u vezi sa iznosom zatezne kamate Apelacioni sud obrazložio da je sud niže instance, odnosno Osnovni sud, pogrešno tumačio materijalno pravo kada je utvrdio da je stav 6. člana 26. Zakona o obaveznom osiguranju primenljiv.
78. Sud je, u kontekstu sličnih navoda u vezi sa iznosom zateznih kamata, 22. oktobra i 24. novembra 2020. godine, dostavio dopis Vrhovnom sudu u vezi sa nizom slučajeva koji su podneti Sudu koji osporavaju odluke redovnih sudova u vezi sa utvrđivanjem zatezne kamate u slučajevima zahteva za naknadu štete po pravu subrogacije kao rezultat saobraćajnih nesreća izazvanih u Republici Kosovo. Sud je tražio pojašnjenje da li je (i) Vrhovni sud doneo principijelan stav u vezi sa naknadom štete i određivanjem zateznih kamata u vezi sa zahtevima po pravu subrogacije; a ako ovo nije slučaj (ii) da obavesti Sud o sudskoj praksi Vrhovnog suda, u kojim slučajevima se primenjuje član 382 (Zatezna kamata) Zakona br. 04/L-077 o obligacionim odnosima (u daljem tekstu: ZOO) i u kojim slučajevima je primenjuje stav 6. člana 26. (Postupak zahteva za naknadu štete) Zakona br. 04/L-018 o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti (u daljem tekstu: Zakon o obaveznom osiguranju).
79. Na gore navedena pitanja Suda, Vrhovni sud je odgovorio na sledeći način:

„U tom kontekstu, načelno u pogledu zatezne kamate za obligacione odnose nastale pre 20.12.2012. godine, primenjena je zakonska odredba iz člana 277. Zakona o obligacionim odnosima (Službeni list SFRJ br. 29178, 39/ 85, 57/89), dok se za obligacione odnose koji su nastali posle 19.12.20 [12] primenjivala odredba člana 382 Zakona o obligacionim odnosima br. 04/L-077, Službeni list Republike Kosovo, br. 19/19, od 19.06.2012. godine, dok su se za zahteve trećih lica prema osiguravajućim društvima, u slučajevima kada su ispunjeni zakonski uslovi nakon stupanja na snagu (30. jula 2011. godine) Zakona o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti br. 04/L-018, objavljen u Službenom listu br. 4 od 14. jula 2011. godine, primenjivale odredbe ovog zakona.

Prema Vrhovnom sudu, „slučajevi zahteva za naknadu štete na osnovu prava subrogacije u praksi Vrhovnog suda Kosova, u zavisnosti od vremena nastanka obaveze, preispituju se i odlučuju u skladu sa odredbama gore citiranih zakona, sa relevantnim specifičnostima [...]”.

80. U vezi sa utvrđivanjem zatezne kamate u iznosu od 12%, Vrhovni sud je pojasnio da se: „Kamata u iznosu od 12% godišnje kamate primenjuje /izračunava kada se ispune zakonski uslovi u slučajevima nepoštovanja rokova (član 26. st. 1. i 2. Zakona o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti, br. 04/L-018, objavljen u Službenom listu br. 4, od 14. jula 2011. godine) i neispunjavanja obaveze (član 26. stav 4, istog zakona) od strane odgovornih osiguravača (osiguravajućih društava) za svaki dan kašnjenja do izmirenja obaveze od strane odgovornog osiguravača, počev od datuma podnošenja zahteva za naknadu. Situacija opisana prema odredbama člana 26. Zakona o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti, br. 04/L-018, objavljen u Službenom listu br. 4, od 14. jula 2011. godine, odnosi se na odgovornost koju osiguravajuća društva imaju prema trećim licima, stoga godišnja kamatna stopa od 12% u ovom slučaju ima za cilj da podstakne neku vrstu ispravnog pristupa osiguravajućih društava prema trećim licima, tako da se zahtevi za naknadu štete rešavaju u zakonskim rokovima, u suprotnom će osiguravajuća društva takođe platiti godišnju kamata od 12%.

Godišnju kamatnu stopu od 12% u određenim slučajevima po zakonu treba proceniti kao vrstu kazne protiv osiguravajućih društava, kada nisu odgovorni prema trećim licima, ali se ne može smatrati da favorizuju potraživanje poverioca s pravom pribegavanja dužniku jer je odnos između poverioca i dužnika u isplati regresa poseban odnos obaveza i nije odnos trećeg lica sa osiguravajućim društvom, dakle za potraživanje trećeg lica kao oštećenog u odnosu na osiguravajuće društvo u određenim slučajevima može se suditi godišnja kamatna stopa od 12%, ali ne i za zahtev za povraćaj sredstava.

81. Na osnovu gore navedenog, Sud smatra da je odgovor koji je dao Vrhovni sud u vezi sa njegovim tumačenjem zakona koji će se primeniti u pogledu iznosa zatezne kamate u skladu sa obrazloženjem datim u presudi koju je podnosilac zahteva osporio u konkretnom slučaju. Stoga, Sud smatra da tumačenje i primena relevantnih zakonskih odredbi u određivanju zatezne kamate od strane Apelacionog suda u slučaju podnosioca zahteva spada u delokrug zakonitosti, koja je u nadležnosti tog suda. Rekavši to, Apelacioni sud je presudom i razjašnjenjem/odgovorom koji je Vrhovni sud dao na pitanje Suda uspeo da objasni odnos između iznetih činjenica i primene zakona na koji se pozvao, tj. kako dolaze do međusobne korelacije i kako su uticali na odluku Apelacionog suda da promeni odluke suda niže instance u vezi sa utvrđivanjem iznosa zatezne kamate.
82. Pri tome, Sud ponavlja da je Apelacioni sud ispunio svoju ustavnu obavezu da pruži obrazloženu sudsku odluku, u skladu sa zahtevima člana 31. Ustava, u vezi sa članom 6. EKLJP-a i sudskom praksom Suda i ESLJP-a.
83. Stoga, na osnovu gore navedenog, utvrđuje da presuda [Rev. br. 63/2019] od 15. oktobra 2020. godine Apelacionog suda u vezi sa navodima o neobrazloženosti sudske odluke ne predstavlja povredu člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a.

Zaključak

84. Sud je razmatrao sve navode podnosioca zahteva, primenjujući pri ovoj oceni sudsku praksu Suda i ESLJP-a u vezi sa očigledno pogrešnim tumačenjem i primenom zakona i načelom pravne sigurnosti u pogledu doslednosti sudske prakse, garancije, koje su, uz određene izuzetke, oličene u članu 31. Ustava i članu 6. EKLJP-a.
85. Prvo, u pogledu navoda vezanog za neobrazloženje sudske odluke, Sud je utvrdio da presuda [E. Rev. br. 63/2019] od 15. oktobra 2020. godine Apelacionog suda nije zahvaćena povredom člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a dovoljno je obrazložio svoju odluku.
86. Drugo, s obzirom na načelo pravne sigurnosti u kontekstu nedostatka nedoslednosti, odnosno razilaženja u sudskoj praksi Vrhovnog suda, Sud je, nakon što je razradio osnovne principe i kriterijume ESLJP-a u tom aspektu, primenio iste u okolnostima ovog slučaja, i utvrdio da u sudskoj praksi Apelacionog suda ne postoje „duboke i dugoročne razlike“ u pogledu primene zakonskih odredbi u vezi sa iznosom zatezne kamate koja se primenjuje u slučajevima obaveznog osiguranja od autoodgovornosti, i shodno tome utvrdio da nije povređeno načelo pravne sigurnosti, te da presuda [E. Rev. br. 63/2019] od 15. oktobra 2020. godine nije doneta uz povredu osnovnih prava i sloboda podnosioca zahteva zagarantovane članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članovima 113.7 i 21.4 Ustava, članovima 20. i 47. Zakona i pravilom 59 (1) Poslovnika, na sednici održanoj 28. aprila 2021. godine,

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI, jednoglasno, zahtev prihvatljivim;
- II. DA UTVRDI, većinom, da je presuda Apelacionog suda Republike Kosovo Ae. br. 63/2019 od 15. oktobra 2020. godine u skladu sa članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo i članom 6. [Pravo na pravično suđenje] Evropske konvencije o ljudskim pravima;
- III. DA DOSTAVI ovu presudu stranama i, u skladu sa članom 20.4 Zakona, objavi u Službenom listu;
- IV. Ova presuda stupa na snagu odmah.

Sudija koji je izradio odluku

Safet Hoxha

Predsednica Ustavnog suda

Ajta Rama-Hajrizi